

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997р. // Відомості Верховної Ради України,-1997.-№ 24.- С. 379-429.
2. Варналій З.С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку Монографія. -К. 'Знання України, 2005.-498с.
3. Василик О.Д. Місцеві фінанси України: Навчальний посібник. -К., 2003р.
4. Гризоглазов Д Доходи місцевих бюджетів: сучасний стан та перспективи /Денис Гризоглазов // Ринок цінних паперів України.-2008.-№5-6.-С. 11-12.
5. Гутаріна С.О. Сучасний стан та перспективи розвитку системи фінансового забезпечення місцевих органів влади // Наука і економіка.-2009.-№ 3 (15).— Т І.С 28-37.
6. П'ятаченко О. Удосконалення механізму наповнення дохідної частини місцевого бюджету /П'ятаченко О. // Фінанси України.-2002.-№5.-С75-78.
7. Слухай С.В. Зарубіжний досвід організації місцевих бюджетів / С.В; Слухай // Фінанси України.-2006.-№7.-С 12-20.

Костюк Іван Ігоревич

ст. гр. ФУПОМ-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Булавинець В.М.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В умовах удосконалення бюджетної системи України особливої уваги набувають проблеми практики формування та використання бюджетних ресурсів, реформування системи міжбюджетних відносин з метою ефективного їх впливу на соціально-економічний розвиток держави і регіонів. Головною метою зазначеного удосконалення є реформування бюджетного процесу на загальнодержавному рівні.

Умовно проблеми та недоліки вітчизняної практики формування та виконання дохідної частини державного бюджету можна розділити на дві групи:

– проблеми на стадії складання, розгляду і затвердження бюджету, тобто бюджетного планування;

– проблеми, які виникають в процесі виконання бюджету за доходами.

З метою уникнення зазначених проблем або їх зменшення доцільно доповнити положення Бюджетного кодексу України нормами, які передбачали б відповідальність учасників бюджетного процесу за невиконання процедур формування і погодження проекту Закону про державний бюджет та за порушення встановлених заборон [1, с. 49].

Розглядаючи особливості формування і виконання державного бюджету, варто зазначити притаманні їм певні вади, які викладено у таблиці 1.

**Недоліки формування та виконання державного бюджету
за доходами в розрізі окремих стадій бюджетного процесу в Україні***

№ п/п	Стадії бюджетного процесу	Недоліки вітчизняної практики
1	Складання проекту державного бюджету (планування доходів бюджету)	<ul style="list-style-type: none"> - непрозорість процесу складання проекту державного бюджету; - вплив політичного середовища та лобіювання інтересів окремих фінансових груп (надання необґрунтованих податкових пільг та створення вільних економічних зон – ВЕЗ і територій пріоритетного розвитку – ТПР); - економічна необґрунтованість планових показників (зокрема, завищені показники доходів бюджету, які не мають під собою економічного підґрунтя, що призводить до низького рівня фактичного виконання бюджету); - планування від досягнутого, а не в контексті програм соціально-економічного розвитку країни; - наявність постійних протиріч між загальнодержавними, регіональними, корпоративними та особистими інтересами в частині формування доходів бюджету (проблеми політики бюджетної децентралізації).
2	Розгляд затвердження державного бюджету	<ul style="list-style-type: none"> - несвоєчасність прийняття державного бюджету; - голосування вцілому, а не за окремими положеннями, що не враховує позиції окремих політичних сил та їх виборців; - практична відсутність можливостей обговорення у Верховній раді дискусійних питань щодо окремих положень проекту закону про державний бюджет парламентською меншістю.
3	Виконання державного бюджету за доходами	<ul style="list-style-type: none"> - недостатня прозорість системи електронного адміністрування податків; - порушення мораторію на проведення податкових перевірок у суб'єктів господарювання з річним оборотом до 20 млн. грн.; - низька відповідальність органів стягнення за порушення в ході проведення податкових заходів; - практикування ручного управління бюджетними коштами на всіх його рівнях; - відсутність належної узгодженості бюджетних процедур між учасниками бюджетного процесу; - наявність практики сплати авансових платежів зі сплати податків, особливо, що стосується сплати податку на прибуток підприємств; - відсутність дієвого механізму контролю за діяльністю бюджетних інститутів; - відсутність дієвої системи відповідальності за невиконання бюджету.

* Складено автором самостійно

У процесі складання проекту бюджету вирішується комплекс стратегічних і тактичних завдань. До стратегічних завдань ми відносимо уточнення бюджетних прогнозів на довготривалу і середньотривалу перспективу, вирішення стратегічних проблем оптимізації величини та збалансування бюджетного фонду країни. Тактичні завдання полягають у напрацюванні механізмів розробки проекту бюджету на плановий рік, зокрема, визначення реальних джерел та обсягів доходів, оптимізація їх структури.

Високий рівень фіскального перерозподілу суспільного продукту – характерна риса моделі розвитку вітчизняної економіки. Через значну частку фіскального перерозподілу, механічне скорочення бюджетних видатків має значний гальмівний вплив на економіку. Водночас, фіскальне скорочення може відбуватися лише із одночасним отриманням позитивного відклику з боку приватного сектору на збільшення потенційних ресурсів розвитку, що опиняються у його розпорядженні.

У виборі моделі бюджетної політики складається патова ситуація. З *одного боку*, держава обмежена в проведенні ліберальної бюджетної стратегії через неможливість скорочення переважної більшості видатків. З *другого боку*, держава також неспроможна продовжувати патерналістську політику, оскільки, переобтяжена фіскальним навантаженням, економіка не створює належного бюджетного ресурсу.

Таким чином, перспективними напрямками удосконалення формування доходів державного бюджету можуть бути:

— забезпечення дієвості існуючих засобів податкового стимулювання економіки, оскільки традиційні інструменти не спрацьовують через адміністративні бар'єри. Так, упродовж економічної історії України зниження ставок податків (ПДФО у 2004-2006 рр. з 15 до 13 %; податку на прибуток підприємств з 25 % у 2010 р. до 18 % дотепер), надання податкових пільг різним галузям/регіонам, відмова від прогресивної системи ПДФО в 2004 та 2015 рр., яка вважається більш справедливою, не позначилося детінізацією економіки та/або мультиплікативним розширенням інвестиційно-інноваційного процесу;

— зміна існуючого механізму оподаткування прибутку підприємств для відновлення інвестиційно-інноваційного процесу. В умовах високої вартості кредитних ресурсів та обмеженості іноземних інвестицій, єдиним джерелом фінансування розширення діяльності є власний прибуток підприємства. Критичний стан основних засобів зі ступенем зносу на кінець 2014 р. у 83,5 % вимагає безпрецедентних заходів. Одним з таких заходів може стати добровільний перехід на модифіковану естонську модель оподаткування розподіленого прибутку/податку на виведений капітал, яка покликана одночасно вирішити ряд поточних викликів:

1) активізація внутрішнього інвестиційного ресурсу як передумова залучення зовнішніх інвестицій – звільнення від оподаткування

реінвестованого прибутку доцільно апробувати для невеликих платників, що за попередній звітний (податковий) рік сплатили податку на прибуток обсягом, наприклад, менше 1 млн. грн.;

2) забезпечити бюджет від втрат податкових надходжень – у випадку, коли протягом 3-х років розподіл прибутку не здійснюється, то 5 % задекларованого прибутку вважатиметься умовно розподіленим та підлягатиме сплаті до бюджету. Розширення надходжень до бюджету, як очікується, відбудеться також за рахунок ПДВ та ПДФО. Компенсатором у перспективі можуть виступити акцизні та майнові податки;

3) спростити адміністрування, облікову політику та документообіг; Динаміка надходжень податку на прибуток підприємств в Україні в останні роки економічної кризи є спадною, планові показники здебільшого не виконуються, у структурі надходжень значним є обсяг переоплат;

— розвиток механізмів оподаткування доходів фізичних осіб з розширенням сфери податкової соціальної пільги після медичної реформи, податкове стимулювання запровадження недержавної накопичувальної пенсійної системи у середньостроковій перспективі;

— зростання ставок акцизного оподаткування до рівня країн-членів ЄС у середньостроковій перспективі. Анонсування таких планів підвищення є вкрай важливим для стабільної діяльності виробників та постачальників підакцизної продукції, які традиційно очолюють рейтинги TOP-100 найбільших платників податків [2; 3];

— налагодження процесу оцінки (моніторингу) ефективності податкових пільг (втрат) бюджету за європейськими зразками;

— підтримка фіскальних заходів монетарними інструментами: здешевлення вартості та збільшення обсягів кредитування реального сектору економіки, подальшої лібералізації валютного регулювання та контролю, зменшення попиту на готівку та розвитку безготівкових розрахунків;

— дотримання принципів стабільності бюджетно-податкового законодавства.

Література:

1. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання – Прес, 2003. 523 с.

2. ТОП-100 налогоплательщиков Украины. Бизнес. – 29.02.2016. URL: http://www.business.ua/companies/top_100_nalogoplatelshchikov_ukrainy-

3. ТОП-100. Рейтинг налогоплательщиков Украины. Экономическая правда. – 07.09.2015 URL: http://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/top_100_reiting_platnykiv_podatki